

RAFA GIL

ELS RESULTATS DE SET COMUNITATS AUTÒNOMES S'ENFRONTEN AL PSOE

El vot nacionalista avança

Per primera vegada des d'EL TEMPS s'aborda la confecció d'uns quadros on s'intente fixar si la proporció entre el vot recollit pels partits d'àmbit estatal i l'obtingut per aquells altres que ofereixen uns tests que els poden arrencar en una hipotètica classificació a banda (en base al *cleavage*: fractura, línia bàsica de diferenciació política primordial) capaços de donar-los una identitat política nítida o clarament diferenciada de la significació estatal dels primers.

Vicent Franch Ferrer*

Amb això, i d'entrada, ens cal fer un munt de precisions precautòries per tal de justificar la tria —nus de la qüestió— dels partits i coalicions que hem col·locat en un i altre bloc per a cadascuna de les Comunitats Autònomes amb trets nacionals o nacionalitaris o per a cadascuna de les convocatòries electorals.

En primer lloc, la denominació de partits d'àmbit estatal (PAE, als grà-

fic), correspon només a aquells partits i coalicions que a més de tenir una organització i significació política d'abast estatal, tot i que sustenten posicions autonomistes i regionalistes, els és aplicable la denominació de partits espanyols: per exemple, i entre els grans partits, PSOE, UCD, CP, AP, CD, PP, PCE, PTE, UC, CDS, PDP, UL, malgrat que hi haja a nacionalitats i regions seccions d'aquests partits amb sigles pròpies (els casos, per exemple, del PSC, el PSPV (PSOE), el PCPV, el PSE, etc.). Així, doncs, i per

a determinades eleccions (europees del 87 i 89), les coalicions de partits nacionalistes, autonomistes o regionalistes no es computen com a partits estatals, sinó com a integrants del bloc de partits autòctons (d'ara endavant i als gràfics: PA, CIP, CEP, CUEB, FPR, etc.). De la mateixa manera, hi ha casos en què es computen partits dins del bloc PA (el cas d'HB) per considerar que el vot a aquests partits en Comunitats Autònomes amb trets nacionals s'ha d'entendre com a projecció de vots autòctons en candidatures subs-

titutòries.

Finalment, i especialment en els casos d'UPN (Nafarroa) i UV (País Valencià), en la mesura que aquests partits han format part de coalicions estatals integrades per partits espanyols, quan es sumen els seus vots als PA (en eleccions a què concorren en solitari o en coalició amb altres partits regionalistes), s'introdueix una corba alternativa als gràfics (amb ells i sense ells).

Tres models de comportament

En aquest informe s'aborden sis Comunitats Autònomes que vénen a re-

NOTA A GRÀFICS

Abreviacions que s'utilitzen:

PA.—Partits autòctons (és a dir, regionalistes i autonomistes amb estructura territorial limitada a la comunitat, i nacionalistes).

PAE.—Partits d'àmbit estatal.

G.—Eleccions generals.

A.—Eleccions autonòmiques.

E.—Eleccions al Parlament Europeu.

82.—Percentatge sobre vots vàlids emesos (sense computar els blancs).

Cada Gràfic ve acompanyat de les sigles de les forces que s'han sumat dins del capítol d'autòctons i d'algunes precisions útils que en el text de l'informe s'amplien.

L'elaboració dels Gràfics ha estat possible per la col·laboració tècnica de Miquel Nadal i Tàrrega, col·laborador honorari del Departament de Dret Constitucional de la Universitat de València-Estudi General, estudiós, per altra banda, de les teories i realitats del nacionalisme.

Els Gràfics han estat elaborats a partir dels resultats electorals oficials i les errades en els diferents còmputos, si n'hi ha, són responsabilitat exclusiva de l'autor d'aquest especial i apressat informe, encarregat per la revista EL TEMPS amb demanda concreta i específica d'elaborar una mostra representativa del repartiment de vot entre opcions nacionalistes/autonomistes/regionalistes i aquelles altres d'àmbit estatal, en diferents nacionalitats o àmbits territorials definits.

Finalment, l'autor vol agrair l'equip de redactors d'EL TEMPS la inestimable col·laboració d'aquests en la recaptació de dades percentuals durant la nit del 29 al 30 d'octubre, sense la qual no s'haurien pogut oferir els percentatges corresponents a les generals de diumenge passat atès que EL TEMPS ha tancat redacció a les 12 hores del dilluns, dia 30 d'octubre.

Carlos Garaikoetxea.

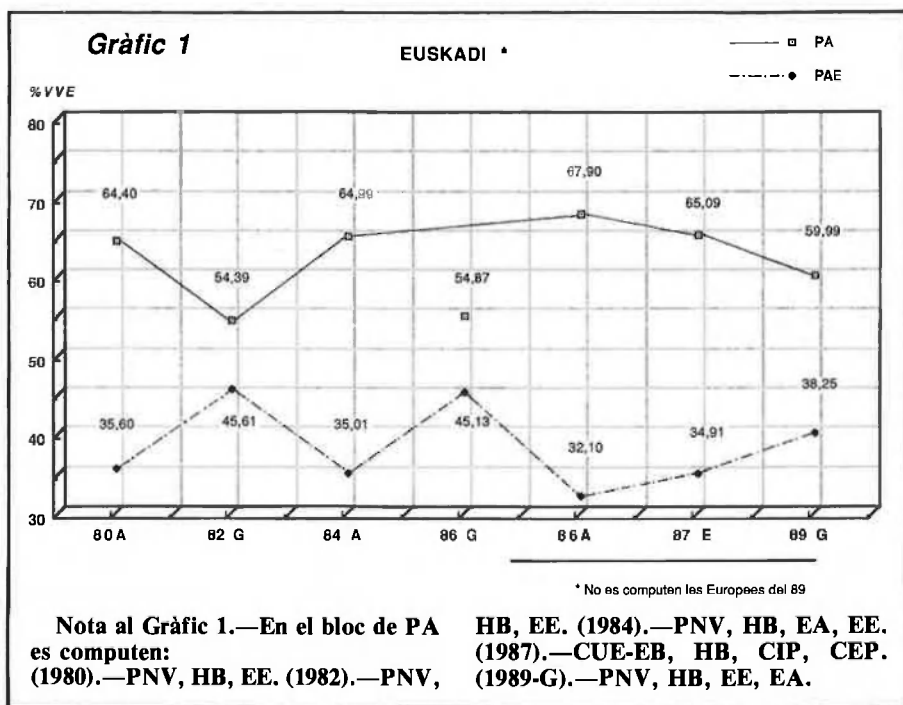
presentar tres models diferents a la llum de les constants que s'observen. Aquests models serien, en primer lloc, els d'Euskadi i Catalunya (amb particularitats de diferenciació notables, però); en segon lloc, els de Galícia i Nafarroa (per bé que entre els dos hi ha, també, dissonàncies), i, finalment, el model que configuren les Illes Balears i el País Valencià. En el primer cas el tret fonamental que identifica ambdós països és l'alta proporció del vot a PA, per bé que en el cas de Catalunya hi ha un comportament significativament diferent segons el tipus d'elecció. En el segon model, la característica fonamental és la major discreció del vot al

bloc PA en relació al primer model. Finalment, en el tercer model, el vot al bloc PA és molt esquitit i està protagonitzat sobretot pel vot regionalista conservador.

En la tria de models, però, s'ha de consignar que mentre al primer (Catalunya, Euskadi) hi ha una nítida diferenciació entre els partits nacionalistes (d'un ampli espectre) respecte dels espanyols, i una certa homologació de trets nacionals entre les forces autòctones computades, als models segon i tercer es donen contradiccions notòries al si del bloc dels PA, perquè a Nafarroa i el País Valencià se sumen vots de forces nacionalistes a forces regionalistes o sustentadores d'una particularitat que es defineix lleugerament contradictòries respecte d'allò espanyol (UPN, UDF, per una banda, i UV, URV, i ENV al País Valencià) i rabiosament detractora de la concepció nacionalitària de la resta de forces autòctones computades (el fet nacional basc a Nafarroa, i el fet nacional català al País Valencià).

Euskadi i Catalunya

Només la unanimitat en la reivindicació de les nacions respectives fa que aquestes dues comunitats es puguin analitzar en un mateix model perquè la primera diferència rau en el fet que Euskadi dóna un percentatge invariablement superior de vots a PA sobre els PAE, mentre que a Catalunya el bloc PA mai no ha superat el dels PAE en eleccions generals. Als Gràfics 1 (Euskadi) i 2 (Catalunya) es pot consignar aquesta primera precisió. La

corba dels vots obtinguts pels PA a Euskadi roman sempre per sobre de la corba dels PAE, mentre que la corba dels PA a Catalunya només abasta percentatges superiors a la dels PAE en les eleccions autonòmiques (1980, 1984 i 1988). El còmput del gràfic es fa des de les eleccions autonòmiques respectives del 1980 i no inclou ni les eleccions generals anteriors (77 i 79) ni les municipals perquè, per una banda, entre el 80 i el 89 es donen pautes que permeten identificar la tendència, i, per l'altra, les municipals són pràcticament impossibles de computar als efectes de sumar amb precisió els vots de PA i els d'agrupacions independents nacionalistes, autonomistes i regionalistes.

Pel que fa a Euskadi, es veu com la proporció del vot autòcton es manté pràcticament igual per a les autonòmiques del 80 i el 84 i puja lleugerament en les autonòmiques del 85 per a situar-se quasi en els 2/3 dels vots a candidatures a Euskadi. D'altra banda, també a Euskadi (i és tònic general de les sis Comunitats Autònomes estudiades) la proporció de vots als PA disminueix quan es tracta d'eleccions generals, però es manté a les europees.

Pel que fa a Catalunya, la primera conclusió, a la vista del Gràfic 2, és que la distància entre PA i PAE, en termes absoluts, va disminuint progressivament des del 1980 pel que fa als resultats en eleccions generals, en benefici d'un augment dels PA, mentre que en comicis generals i europeus els PAE

Miquel Roca, CiU.

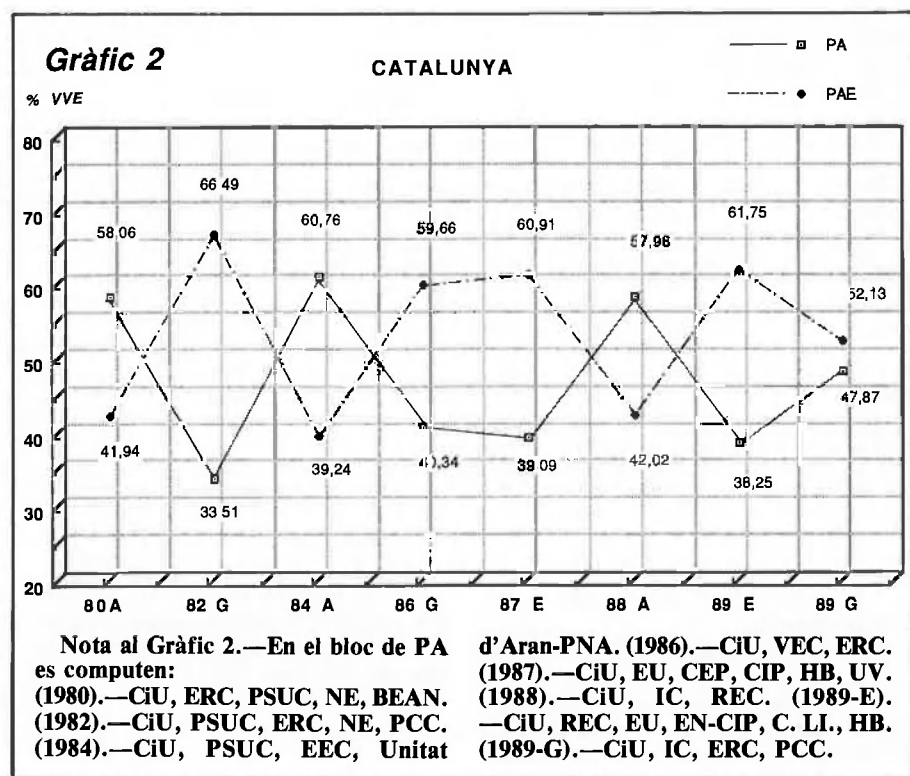
superen els PA amb distàncies considerablement majors a les que aquests darrers obtenen en eleccions autonòmiques. Això fa que s'haja de considerar que una part del vot a PA es decante a PAE (especialment el PSC (PSOE) o a l'abstenció. Una vegada més cal en-

tendre que les dades que oferesc s'haurien de matisar amb les taxes de participació i que allò que ens interessa retenir ací són les distàncies ente PA i PAE i la tendència genèrica dels percentatges en la seqüència 1980-1989. En aquest sentit, els PA obtenen al voltant del 60% dels vots a candidatures en eleccions autonòmiques, mentre que aquesta proporció s'inverteix en favor dels PAE en eleccions generals i europees. Al Gràfic 2, però, es pot veure que la distància global entre PA i PAE va disminuint progressivament en comicis no autonòmics i que, per tant, la seqüència d'eleccions duu a una ininterrompuda línia creixent de vots als PA, amb l'excepció de les europees del 89 en què els PA descendeixen lleugerament.

El model intermedi de Nafarroa i Galícia

Pel que fa a Nafarroa, al gràfic corresponent hem diferenciat la suma de PA amb UPN i la suma estricta de PA perquè aquest partit concorre en més d'una elecció dins de la coalició encapçalada per AP (o PP) i, a més a més, manté una tesi política detractora de la resta dels PA en la Comunitat (UPN no admet que Nafarroa siga considerada part de la nació basca). Descomptada del còmput UPN el vot a PA sofreix escasses variacions des del 82 (primeres eleccions que es consignen en aquest cas) al 89, amb un augment global i una major incidència en comicis autonòmics com és tònic en les altres cinc Comunitats Autònomes estudiades. Malgrat això, i en la mesura que UPN (UPN i UDF a les autonòmiques del 87) no és opció estatal, malgrat concórrer en algunes eleccions dins de coalicions espanyoles (no simplement d'àmbit estatal), cal sumar aquests vots dins del capítol dels PA. Quan es procedeix a sumar els vots d'UPN als PA el percentatge del PA augmenta al doble (en les autonòmiques del 83) i tot superant el 50% en les autonòmiques del 87.

En el cas de Galícia, amb excepció de les autonòmiques del 85, en la resta d'eleccions el percentatge dels PA és sensiblement inferior als ja analitzats d'Euskadi, Catalunya i Nafarroa. Al mateix temps s'observa una certa fragmentació de l'espectre autòcton i unes cotes irregulars que tanmateix mai no superen el 15%. La distància entre PAE i PA és molt elevada i això fa pensar que després d'onze anys de consultes electorals, el vot a PA està bàsicament estancat en cotes que tot just

arriben al 10% dels vots a candidatures.

Les Illes Balears i el País Valencià: en la perifèria dels models

La porció de vots als PA a les Illes Balears, i des de les eleccions generals del 1982 fins a les europees del 89, només es pot consignar com a significativa en la mesura que es considere UM com a partit autòcton, a més a més de la primera elecció en què apareix (les autonòmiques del 83), a les generals del 86 (on pren el nom de PRD), les europees del 87 (en què forma part de la FPR) o les més recents europees del 83 (també dins la FPR). La resta de PA, sense UM, obtenen percentatges molt minsos i només significatius en eleccions autonòmiques. Quasi es pot dir que a excepció de les eleccions autonòmiques del 83 i el 87 els percentatges dels PA a les Illes Balears són inapreciables i mostren les greus dificultats perquè el vot nacionalista (en el qual i òbviament s'ha de fer referència a l'autonomista i regionalista) s'òbriga camí. En aquest sentit, convé dir que quan considerem la distinció entre PA i PAE potser hauríem de fer referència a aquelles circumstàncies que menen a la succió de vots teòricament autonomistes per part de les opcions estatals; això significa que, en una anàlisi completa del comportament electoral enfront dels dos blocs de partits configurats caldria introduir moltes precisions sobre el paper que determinats partits estatals tenen en ordre a la captació de vots que només la fredor dels nombres fan aparèixer en el bloc dels PAE. La manca de consciència nacional, la indefinició sobre el projecte nacional a construir i la marginalitat ideològica de determinades formacions polítiques operen, en alguns casos, com a invitació a atorgar el vot a partits estatals que defensen amb certa força alguns aspectes de les reivindicacions nacionals. És el cas, per exemple, del PSC a Catalunya i del PSPV (PSOE) al País Valencià per bé que la distància entre PSC i PSPV siga molt considerable en compromís nacional.

Pel que fa al País Valencià, la proporció del vot a PA respecte dels PAE és abismal si es computen només aquells partits que participen amb més

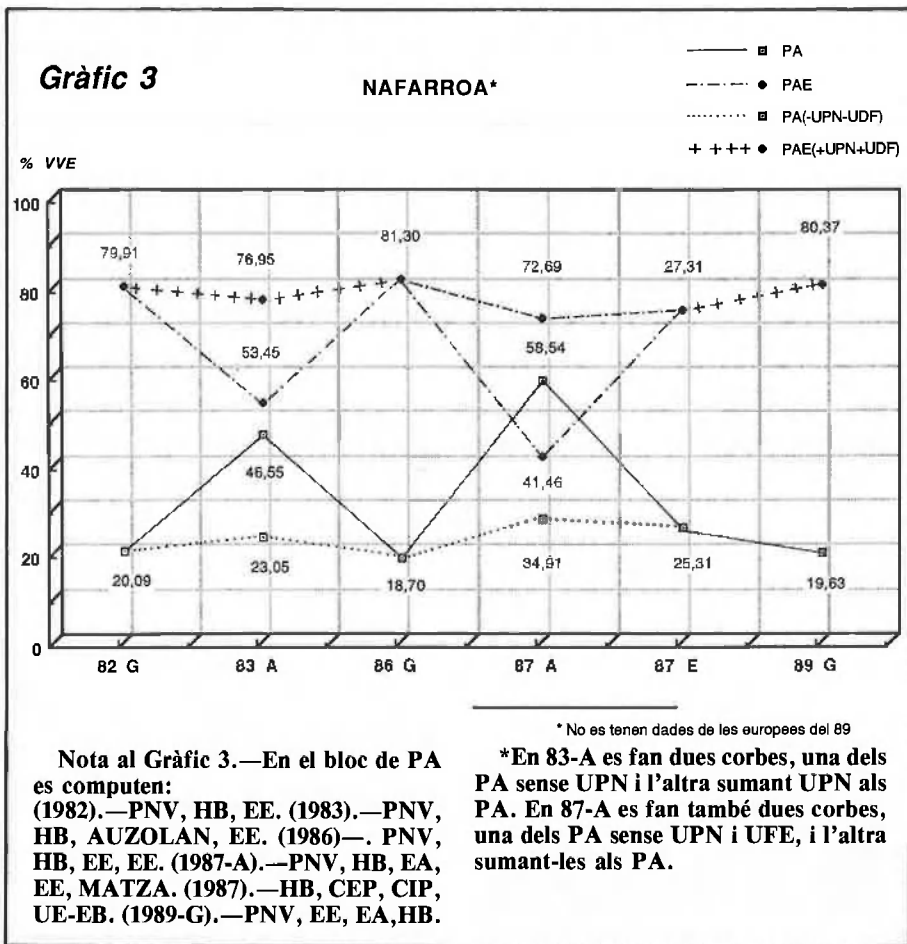
HB, situació estable.

o menys convicció del fet nacional català amb diferent intensitat. De fet, dins de la variada gamma d'opcions minoritàries que han encarnat el nacionalisme al País Valencià difícilment es podria dir que hi haja unanimitat respecte del marc nacional a reivindicar.

El BEAN, CL1., o el PSPV estan molt lluny d'entrar en el mateix capítol que UDPV, PNPV o les successives edicions d'UPV. Amb tot, són identificades globalment com a partits «catalanistes», malgrat que alguns d'ells no ho hagen estat ni tan sols nominalment. Però aquests és ben bé una altra història.

D'altra banda, ens trobem en una situació semblant a la dicotomia que es produeix a Nafarroa dins del bloc de PA. Dins dels PA valencians hi ha un subgrup l'origen i posicionament del qual ve definit per la negativa a assumir la «catalanitat» del poble valencià. Aquest grup (equiparable a UPN) està integrat per un conjunt de sigles entre les quals UV és la més significativa. Precisament aquesta força ha concorregut també en coalició amb AP en almenys dues eleccions (generals del 82 i autonòmiques del 83), per a presentar-se en solitari a les generals del 86, autonòmiques del 87 i europees del 87 i 89 (per bé que integrada en la FPR).

Doncs bé, per al cas valencià, i tret de les eleccions constituents (77) el bloc dels PA (sense UV) ha obtingut resultats ben irrelevants; i, el que és pitjor, aquesta tònica s'ha mantingut amb una

tossuda reiteració. Amb la suma, però, dels vots a UV la corba dels PA comença a créixer a les autonòmiques del 83 de manera quasi ininterrompuda col·locant-se al voltant del 10% en les darreres eleccions europees, tot tenint en compte que, de la mateixa manera que hem sumat al bloc dels PA en altres Comunitats Autònomes els vots a coalicions on figuraven exclusivament forces de caràcter nacionalista, regionalista o autonomista, en el cas del País Valencià hem consignat els vots recollits per forces com ara CEP, CIP, CiU, HB, FPR o CL1, entre altres i tal com es consiga a la Nota que acompanya el Gràfic 6.

Les eleccions del 29-0 i la confirmació de tendències

Pel que fa als resultats electorals en les dues Comunitats Autònomes que hem assenyalat com a primer model cal dir que en ambdós casos hi ha un notable augment del vot als PA que, curiosament, és percentualment diferent. A Euskadi els PA puguen fins al 59,99% tot establint-se un nou màxim respecte de resultats en eleccions generals. I si a Euskadi l'augment és de cinc punts, a Catalunya aquest augment quasi es duplica perquè en aquestes eleccions el bloc dels PA puja al 47,87% tot donant-se una dada que ve a confirmar la tendència que es pot veure al Gràfic 2. Efectivament, des del 1980 la distància entre PAE i PA va fent-se cada vegada més petita i en fa-

vor dels PA. Si bé els PA superen sempre els PAE a les eleccions autonòmiques i aquests a aquells en la resta de comicis, la distància que els nombres donen per a les eleccions del 29-0 són ben clarificadors: Aquestes dues forces sumen percentatges pròxims al 50%. Aquest increment dels PA és degut fonamentalment a l'augment d'IC i al manteniment de CiU, per bé que també l'ERC col·labora a l'establiment del percentatge.

Tornant a Euskadi cal dir que el % dels PA va camí d'apropar les dades d'eleccions autonòmiques de l'espai disponible per als partits d'àmbit estatal. És prou comprensible afirmar que en unes poques eleccions més l'espai espanyol pot quedar reduït als vots que obté el PSOE, amb la qual cosa, i només en la mesura que aquest perdure al capdavant del govern espanyol es pot dilatar la situació. En qualsevol altre cas tot fa apuntar que el bloc dels PA no ha de trigar gaire a omplir quasi el 90% de l'espai electoral. En aquest sentit, i tot recordant la precaució amb què s'ha de jutjar el paper i significació del PSC (PSOE), l'espectre català mostra una tendència similar a la basca sempre que es continue considerant IC com a partit o coalició estrictament catalana.

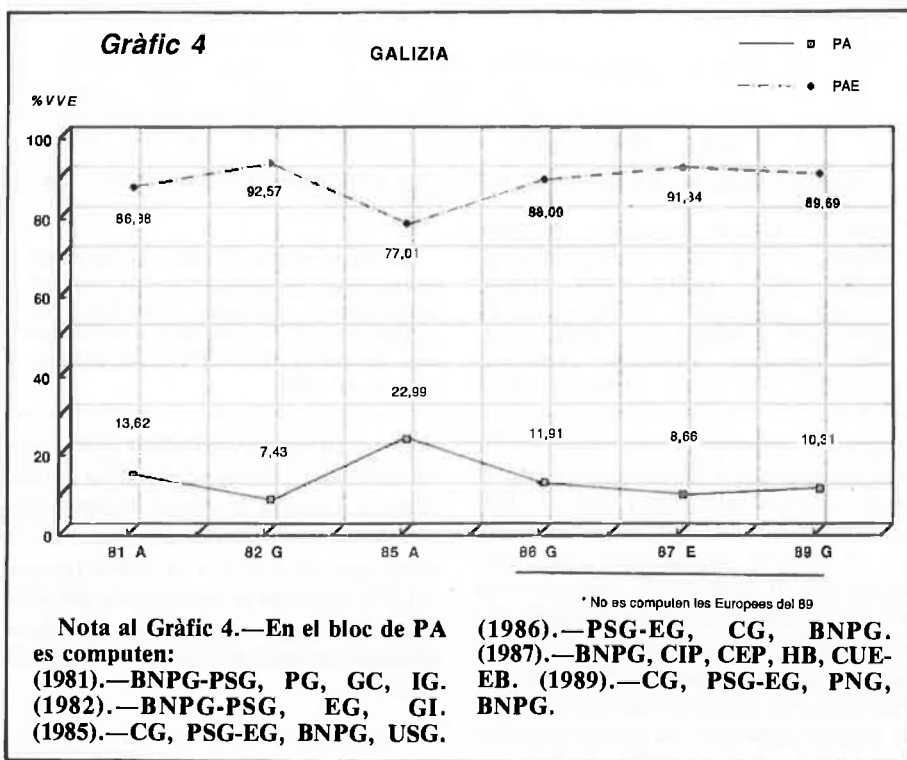
Pel que fa a Galícia, on els nacionalistes han perdut la representació parlamentària a les Corts (l'únic representant el tenia CG), això no ha estat obstacle perquè el bloc dels PA millore respecte de les europees sense

atènyer, però, l'11,91 de les generals del 86. La seqüència del vot als PA presenta variacions significatives en el conjunt de les eleccions generals i potser és degut, per una banda, a la fragmentació de l'espectre autòcton, i per una altra, a la desigual incidència dels partits en cadascuna de les quatre circumscripcions electorals.

Els resultats dels PA a Navarra, atès que UPN concorria amb el PP a les eleccions del diumenge, es poden considerar com un augment significatiu respecte als resultats de les eleccions generals del 86, tot i que per sota de les eleccions generals del 82 i les autonòmiques del 83. En aquestes eleccions concorren, a més de les tradicionals PNV, HB i EE, la formació de Carlos Garaikoetxea que obté resultats molt superiors al PNV, potser per la condició navarresa del líder d'EA. Com ja és habitual HB és la força, dins els PA, més votada a Navarra. A més a més, tot fa suposar que l'aportació d'UPN a la coalició PP-UPN es produeix en els mateixos termes que en anteriors confrontacions electorals en què UPN acudeix dins les sigles del conservadorisme espanyol. En definitiva, el bloc dels PA es manté tot consolidant unes cotes quasibé invariables des del 1982.

Pel que fa al tercer model i tot referint-nos a les Illes Balears, a les eleccions del diumenge passat Unió Balear (UB), partit de nova formació liderat per Gregori Mir i que naix de les cendres d'UM rep un fracàs considerable en no abastar més que el 0,82% dels vots a les Illes, molt per sota dels resultats de l'altra força representativa del nacionalisme illenc, el PSM-EN, que obtindrà el 2,32% dels vots, xifra lleugerament semblant als resultats del 82. En tot cas el 3,18% dels PA en aquestes eleccions introdueix a la corba d'aquests un descens espectacular que confirma la tendència illenca a la minimització del vot nacionalista en comicis generals. Si s'observen els millors resultats del conjunt dels PA, a les autonòmiques del 83 (el 21,99%) i se'ls compara amb les seqüències posteriors conclou que el vot nacionalista illenc està a punt d'esdevenir pràcticament marginal per bé que el manteniment del PSM-EN faça pensable que en properes eleccions autonòmiques i municipals, i potser en solitari, el nacionalisme d'esquerra protagonitze la totalitat de l'espectre nacionalista.

En allò que afecta els resultats dels PA al País Valencià s'ha de consignar una baixa global d'un punt, fonamentalment en base a la pèrdua major d'UPV, que obté en el conjunt del País

**ELECCIONS
GENERALES
89**

RAFA GIL

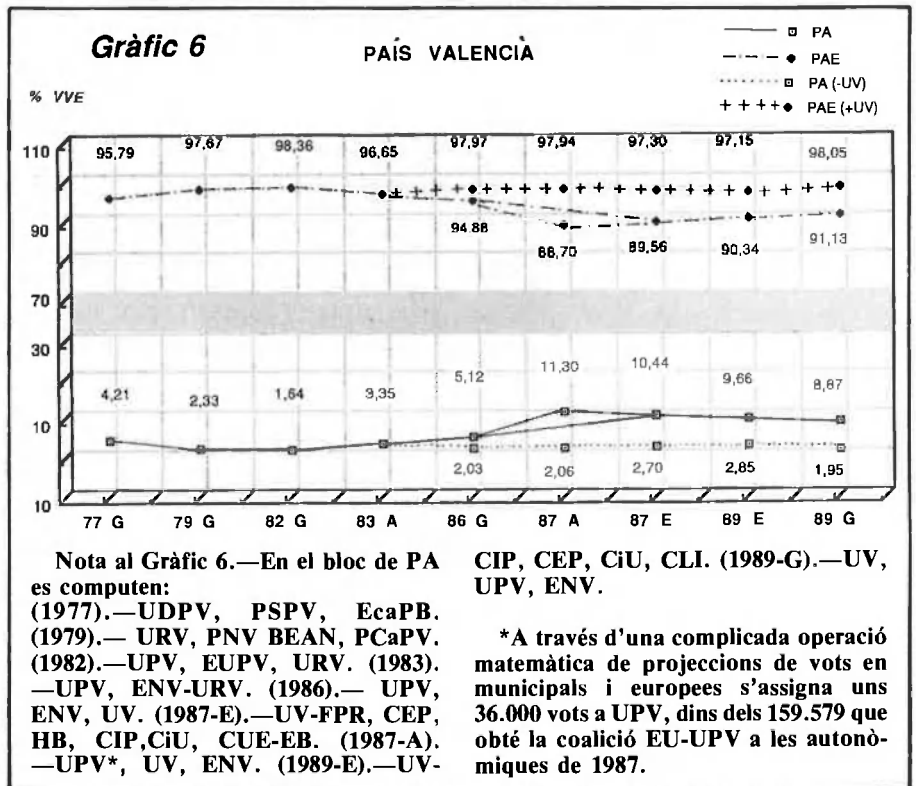
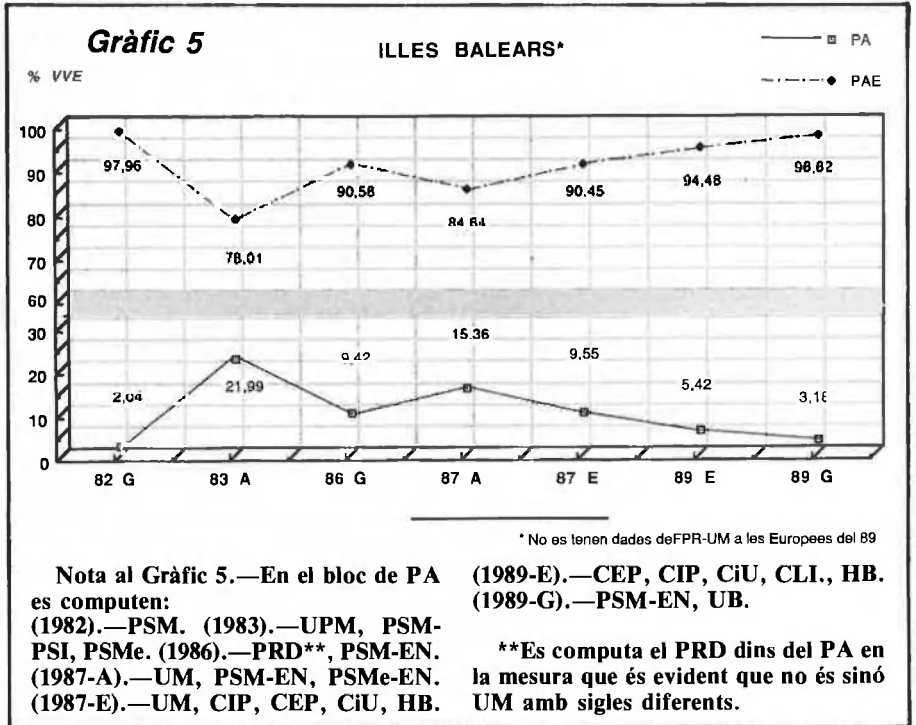
Xavier Cantera, d'UPV.

RAFA GIL

Vicente González Lizondo, de UV.

Valencià al voltant dels 40.000 vots. En percentatges sobre VVE, UPV perd 0,9 punts respecte de les europees de juny del 89 i baixa molt lleugerament respecte de les generals del 86. En tot cas, UPV manté els vots i es pot considerar que té un component semblant als resultats del PSM-EN a les Illes. En el cas de l'altra força computada, UV, malgrat obtenir dos diputats per la circumscriptió electoral de València (on es concentren els seus vots), els percen-

tatges del valencianisme conservador són menors que a les europees malgrat pujar en vots (al voltant dels 142.000 vots en el conjunt del País Valencià). En el còmput global dels PA s'està lluny de l'11,30% de les europees del 87. D'alguna manera els resultats del bloc dels PA valencians ens col·loca en la tessitura de dir que la tendència valenciana s'hi acosta progressivament a la gallega més que a la balear i que en successives eleccions s'haurà de veure

si es confirma la possibilitat que el model valencià s'acoste al navarrès perquè lluny d'avançar-se cap a l'homologació del mite nacional entre els PA, la consolidació d'UV i el manteniment d'UPV auguren la pervivència del *cleavage* blaverisme-catalanisme, font de la debilitat percentual dels PA al País Valencià.

* Professor Titular de Dret Constitucional Universitat de València-Estudi General.